

Застосування опціонних методів в управлінні проектними ризиками

Методологія управління проектами є інтеграцією багатьох окремих методів та галузей знань (складання розкладу, управління вартостями, визначення змісту і границь проекту та ін.), які загалом описують усі сторони проекту. Управління проектами — інтегрована галузь знань, яка характеризується внутрішнім взаємозв'язком всіх її складових. Будь-яка робота, що проводиться у сферах бюджету, розкладу, окреслення змісту та границь проекту, неминуче пов'язана з ризиком, а отже, на передній план висуває таку галузь знань, як управління ризиками, що робить цю дисципліну особливо важливою при плануванні та реалізації проекту [1].

Управління ризиками визначається як процес вироблення і здійснення рішень, що мінімізують широкий спектр впливу випадкових чи зловмисних подій, які спричиняють збитки. Основною проблемою в галузі управління проектними ризиками є визначення суті об'єкта управління, тобто визначення терміну “ризик”. Поняття ризику досить широко трактується в літературі залежно від того, в якій сфері і як він проявляється.

Проектний ризик у загальному розумінні — це небезпека небажаних відхилень від очікуваних станів у майбутньому, із розрахунку яких приймаються рішення в теперішньому [1]. До проектних ризиків зазвичай відносять такі: технічні, ризики учасників проекту, юридичні, політичні, фінансові, маркетингові, екологічні, військові, будівельно-експлуатаційні, специфічні та ін. [2]. Важливо спланувати управління ризиками відповідно як до рівня та типу ризику, так і до важливості реалізації проекту для організації.

Останнім часом тема опціонів стала дуже популярна серед наукових діячів і керівників проектів. Опціон — це угода, яка надає покупцеві опціону право (але не зобов'язання) на купівлю чи продаж базових фінансових інструментів за фіксованою ціною протягом деякого періоду або на визначену наперед дату в майбутньому в обмін на опціонну премію. Предметом опціонної угоди можуть бути різноманітні фінансові інструменти: валюта, акції, індекси, цінні папери, кредити, ф'ючерсні контракти і т. ін. Кількість робіт по використанню методики реальних опціонів у різних умовах, зростає з року в рік. Цей метод не є заміною традиційних підходів до оцінки вартості інвестиційних проектів і компаній. Він, скоріше, є доповненням, що дає можливість враховувати деякі аспекти, недоступні такому методу, як метод чистої приведенної вартості.

Реальний опціон дозволяє менеджерам приймати майбутні рішення, які змінюють вартість рішень з бюджетування капіталу, зроблених сьогодні. [3]. Найпоширеніша сфера застосування реальних опціонів — інвестиційні рішення підприємства. Крім того, аналіз за допомогою реальних опціонів застосовується в разі розгляду доцільності інвестицій у нерухомість і прийняття рішень щодо розвитку підприємства. Метод оцінки вартості опціонів має суттєві переваги в порівнянні із традиційною моделлю дисконтованого грошового потоку, оскільки дозволяє виявити і кількісно виміряти цінність гнучкості [4].

Реальні опціони, подібні до американського опціону на акції, що приносять дивіденди зазвичай зустрічаються найчастіше, оскільки їх реалізація можлива у будь який момент часу і такі проекти генерують проміжні грошові потоки, аналогічно дивідендним виплатам [4]. З точки зору теорії життєвого циклу, методика реальних опціонів знаходиться в даний момент на етапі бурхливого зростання. Все більша кількість компаній застосовує її

не тільки для того, щоб врахувати вартість гнучкості у своїх інвестиційних проектах, а й для формування стратегії свого розвитку у вигляді портфеля реальних опціонів [5].

Таким чином, метод реальних опціонів дає змогу корпоративному керівництву використати невизначеність на свою користь, а також обмежити ризик курсової вартості акцій компанії. Проте оцінка бізнесу у сучасному світі проходить у несприятливих умовах дефіциту часу та інших ресурсів. За таких обставин головною перевагою обраної методології є не її теоретична чіткість, докладність та концептуальна досконалість, що притаманне теорії реальних опціонів, а, насамперед, її ефективність.

Використання реальних опціонів у процесі прийняття інвестиційних рішень на українських підприємствах є дещо проблемним передусім через те, що фінансові менеджери не володіють цими методами. Крім того, дана концепція наразі не має усталеного категорійного апарату та розроблених методологічних підходів. Тому межі застосування методики реальних опціонів в інвестиційному проектуванні, загалом у проектному менеджменті постійно розширюються.

1. Батенко Л.П., Загородніх О.А., Ліщинська В.В. «Управління проектами» [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://library.if.ua/book/96/6587.html>
2. Митяй О.В. Проектний аналіз [Електронний ресурс] — Режим доступу : http://pidruchniki.ws/17190512/ekonomika/otsinka_proektnogo_riziku
3. Верес О.М., Катренко А.В., Рішняк І.В., Чаплига В.М. Управління ризиками в проектній діяльності [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/8638/1/04.pdf>
4. Шкварчук Л.О., Кухарук І.В. Оцінка вартості підприємства на основі методу реальних опціонів// Вісник Університету банківської справи Національного банку України — 2010. — №1. — С.59–63.
5. Бурачек І. В., Богущ К.С.. Метод реальних опціонів в управлінні інвестиційними проектами компанії// Вісник Сумського національного аграрного університету — 2012. — №1.